



الشمس  
الحمراء



سرسناسه:	فتح اللہی، ابراہیم، ۱۳۳۹ - Fathullahi, Ibrahim
عنوان قراردادی:	متدولوژی علوم قرآنی . ترکی
عنوان و نام پدیدآور:	/ Yazar İbrahim Kur'an İlimleri metodolojisi Fethullahî; Çeviri Kenan Çamurcu.
مشخصات نشر:	<i>Qum: Uluslararası El-Mustafa (s.a.a) Tercüme Ve</i> , 2018= 1396. Yayın Merkezi
مشخصات ظاهری:	۴۹۰ ص.
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۴۲۹-۳۱۲-۹
وضعیت فهرست نویسی:	فیبا
یادداشت:	ترکی استانبولی
موضوع:	قرآن -- علوم قرآنی -- روش شناسی
موضوع:	Qur'an -- Qur'anic sciences -- Methodology
شناسه افزوده:	چامورجو، کنان، ۱۹۶۱ - م. مترجم
شناسه افزوده:	Çamurcu, Kenan
رده بندی کنگره:	BP۶۹/۵/۲۰۴۵۱ ۱۳۹۶
رده بندی دیویی:	۲۹۷/۱۵
شماره کتابشناسی ملی:	۵۰۲۳۹۹۸

# KUR'AN İLİMLERİ METODOLOJİSİ

**Yazar**

İbrahim Fethullahî

**Çeviri**

Kenan Çamurcu



Uluslararası El-Mustafa (s.a.a)  
Tercüme Ve Yayın Merkezi

## KUR'AN İLİMLERİ METODOLOJİSİ

**Yayın Yönetmeni:** Dr. Cafer Yusuffi

**Yazar:** İbrahim Fethullahî

**Çeviri:** Kenan Çamurcu

**Baskı tarihi:** 2018

**Yayın:** Uluslararası El-Mustafa (s.a.a) Tercüme Ve Yayın Merkezi

**Baskı:** Narencistan - Tehran

**Tiraj:** 300

**ISBN:** 978-600-429-312-9

### متدولوژی علوم قرآنی

ناشر: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ  
چاپ اول: ۱۳۹۶ش / ۱۴۳۹ق / ۲۰۱۸م  
تیراژ: ۳۰۰ چاپ: نارنجستان قیمت: ۲۷۰۰۰۰ ریال

مولف: ابراهیم فتح‌اللهی  
مترجم: کنان چامورجو

© Al-Mustafa International Publication and Translation Center

●IRAN, Qom; Muallim avenue western , (Hujjatia).

Tel: +98 25 378 36 134

Tel-Fax: +98 25-37839305-9 (105)

●IRAN, Qom; Boulevard Muhammad Ameen, Y-track Salariyah. Tel: +98 25-32133106

 <http://buy-pub.miu.ac.ir/>

 [https://telegram.me/pub\\_almostafa](https://telegram.me/pub_almostafa)

 <http://pub.miu.ac.ir>

 [miup@pub.miu.ac.ir](mailto:miup@pub.miu.ac.ir)

WE WISH TO ACKNOWLEDGE THE ASSISTANCE OF ALL FOR FINALIZATION OF THIS BOOK

## İçindekiler

Başlarken.....	13
Giriş.....	17
1. Kur'an İlimlerinde Konunun Geçmişi.....	17
1-1. Birinci Dönem (Peygamber, Sahabe ve Tabiin] .....	17
1-2. İkinci Dönem (Kur'an İlimlerinde Monografi Dönemi) .....	18
1-3. Üçüncü Dönem (Kur'an İlimlerinin Tedvin Devresi).....	19
1-4. Çağdaş Dönem.....	19
2. Kur'an İlimleri Kaynaklarının Kısımları.....	20

### BİRİNCİ KISIM

#### Kur'an İlimlerinin Tanımı

Tanımın Önemi.....	25
“Tarif”in (Definition) Tanımı.....	26
Tanımın Kısımları.....	27
› Birinci Bölüm: Geçmiştekilerin Tariflerinin Tenkit ve İncelemesi.....	29
› İkinci Bölüm: Çağdaşların Tariflerinin Tenkit ve İncelemesi.....	35
1. Görüş: Kur'an ilimleri, Kur'an'la ilişkili bahislerin tamamıdır.....	35
2. Görüş: Kur'an ilimleri, Kur'an'a ait ve ona özgü durumlardan bahseden ilimlerdir. ....	39
3. Görüş: Kur'an ilimleri, Kur'an'ı tanımayla bağlantılı meselelerden bahseden ilimlerdir. ....	40



4. Görüş: Kur'an ilimleri, Kur'an'ı anlama ve tefsir etmeye giriş olan ilimlerdir.....	41
5. Görüş: Kur'an ilimleri, Kur'an-ı Kerim'in tarihçesi, vasıfları ve özellikleridir.....	42
<b>› Üçüncü Bölüm: Kur'an İlimlerini Tarif Etmek İçin Kriterlerin Araştırılması.....</b>	<b>45</b>
1. Tanımlanabilir Anlam.....	45
2. Kur'an İlimlerinin Mevzu Kriteriyle Tarifi.....	48
3. Kur'an İlimlerinin, Bahislerin Kur'an İçi mi, Kur'an Dışı mı Olduğu Kriteriyle Tarifi.....	49
3-1. Birinci görüş: Kur'an ilimleri, Kur'an etrafındaki bahislerin tamamıdır. ....	49
3-2. İkinci görüş: Kur'an ilimleri, Kur'an ayetlerinden çıkartılan ilimlerdir. ....	51
3-3. Üçüncü görüş: Kur'an ilimleri, Kur'an hakkındaki ilim ve Kur'an içi ilimlerdir. ....	52
4. Kur'an İlimlerinin, Kur'an'ı Anlama ve Tefsire Giriş Kriteriyle Tarifi.....	53
<b>› Dördüncü Bölüm: Kur'an İlimlerinin İlintili veya Ayrışık Oluşu.....</b>	<b>59</b>
1. Kur'an İlimlerinin Birbirinden Ayrı Olduğu ve Aralarında Yapısal İlinti Bulunmadığı Görüşü.....	59
2. Yapısal İlinti Görüşü ve Kur'an İlimlerinin Birliği.....	61
<b>› Beşinci Bölüm: Kur'an İlimlerine İlişkin Eserlerdeki Patoloji.....</b>	<b>67</b>
1. Kur'an İlimlerinin Diğer İlimlerle Birbirine Karışması.....	67
1-1. Kur'an İlimlerinin Diğer İlimlerle Karıştırılmasına Örnekler.....	70
2. Kur'an İlimlerinin Konularındaki Düzenleme Zaafı.....	74
3. Kur'an İlimlerinin Prensiplerinin Kur'an İlimlerindeki Meselelerle Karışması.....	77
<b>İKİNCİ KISIM</b>	
<b>Kur'an İlimlerinin Tasnifi</b>	
<b>› Birinci Bölüm: Tasnifin Tarifi ve Kriterleri.....</b>	<b>81</b>
1. İlimlerde Tasnifin Zorunluluğu.....	82



2. Bilimleri Tasnif Metodu ve Kriterleri .....	83
2-1. Bilimlerin Mevzu Kriteriyle Tasnifi .....	84
2-2. Bilimlerin Araştırma ve Deney Kriteriyle Tasnifi .....	86
2-3. Bilimlerin Kronoloji Kriteriyle Tasnifi .....	87
2-4. Bilimlerin Zihinsel Güçlerle Tasnifi .....	88
2-5. Bilimlerin Gaye Kriteriyle Tasnifi .....	89
2-6. Bilimlerin Doğal Kriterle Tasnifi .....	90
2-7. Bilimlerin Epistemik Alanlar Kriteriyle Tasnifi .....	91
2-8. Nesnellik Kriteriyle Bilimlerin Tasnifi .....	91
2-9. Bilimlerin Kütüphanecilik Kriteriyle Tasnifi .....	92
<b>› İkinci Bölüm: İslami İlimlerin Tasnifi ve Kur'an İlimlerinin Yeri .....</b>	<b>93</b>
1. İlimlerin İslamî Olmasının Ölçüsü .....	94
1-1. Nakli İlimlerin İslamî Oluşunun Kriteri .....	95
1-2. Akli İlimlerin İslamî Oluşunun Kriteri .....	96
1-3. Deneysel Bilimlerin İslamî Oluşunun Kriteri .....	98
Sonuç .....	101
2. Müslüman Âlimlerin Bakış açısına Göre İlimlerin Tasnifi .....	102
2-1. Farabî'ye Göre İlimlerin Tasnifi .....	102
2-2. Harezmi'ye Göre İlimlerin Tasnifi .....	104
2-3. Fıhrü Razi'ye Göre İlimlerin Tasnifi .....	105
2-4. Kutbeddin Şirazî'ye Göre İlimlerin Tasnifi .....	106
2-5. Şemsuddin Âmulî'ye Göre İlimlerin Tasnifi .....	107
2-6. İbn Haldun'a Göre İlimlerin Tasnifi .....	109
2-7. Taşköprüzâde'ye Göre İlimlerin Tasnifi .....	113
2-8. Feyz Kâşânî'ye Göre İlimlerin Tasnifi .....	114
2-9. Tehânevî'ye Göre İlimlerin Tasnifi .....	115
2-10. Müderris Musevî'ye Göre İlimlerin Tasnifi .....	115
2-11. Dinî Mütalaaların Başka Bir Metolla Tasnifi .....	119
3. İslamî İlimler ve Kur'an İlimlerinin Yeri İçin Tasnif Önerisi .....	126
<b>› Üçüncü Bölüm: Kur'an İlimlerini Tasnif Zarureti ve Kriterleri .....</b>	<b>129</b>
1. Kur'an İlimlerinin Tasnif Edilmesinin Sonuçları ve Faydaları .....	130





2. Kur'an İlimlerini Tasnif Etmenin İmkânı.....	131
3. Kur'an İlimlerinde Mevcut Tasniflerin Kısımları.....	132
4. Kur'an İlimlerinin Tasnif Kriterleri .....	146
4-1. Kur'an İlimlerinin Mevzu Kriteriyle Tasnifi.....	146
4-2. Kur'an İlimlerinin Metod Kriteriyle Tasnifi.....	152
4-3. Kur'an İlimlerinin, Bahislerin Kur'an İçerisi veya Kur'an Dışı Kriteriyle Tasnifi.....	159
4-4. Kur'an İlimlerinin Kur'an Mütalaaları Tipleştirilmesi Esasına Göre Tasnifi.....	165
4-5. Kur'an İlimlerinin Tarihsel Tertip Kriteriyle Tasnifi.....	169
4-6. Kur'an Tefsirini Anlamaya Etkisi Kriteriyle Kur'an İlimlerini Tasnif.....	173

› Dördüncü Bölüm: Kur'an İlimlerinin Asli Kriteri ve  
Bu İlimlerin Birbirine Nispetle Öncelik ve Sonralığının

<b>Belirlenmesi.....</b>	<b>177</b>
1. İlimin Sütunları.....	177
2. Kur'an İlimlerinin Bilimsel Oluş Kriteri.....	182
3. Kur'an İlimlerinin Mevzu, Temel ve Meseleleri .....	183
4. Kur'an İlimlerinin Göreceli Olması.....	184
5. Kur'an İlimlerinin Dinamizmi.....	185
6. Kur'an İlimlerinde Bir İlmi Tasnif Kriteri.....	186
7. Kur'an İlimlerinin Tasnifinde Asli Kriter ve Bunların Öncelik ve Sonralıklarının Belirlenmesi.....	187

**ÜÇÜNCÜ KISIM**  
**Kur'an İlimlerinin Metodolojisi**

› Giriş .....	201
› Birinci Bölüm: Metodoloji Nedir? .....	203
1. Metodolojinin Tanımı ve Önemi.....	203
2. Yöntemlerin Araçsal Oluşu.....	205
3. Yöntemlerin Çeşitliliği.....	206





4. Bilimsel Araştırmalarda Bilimlerin Sahasına Vakıf Olmanın Zarureti.....	206
5. Metodolojinin Bilimler Alanındaki Yeri.....	207
6. Bilimsel Araştırma ve Muhtevası.....	208
6-1. Tümdengelimci Bilimlerin Metodolojisi (Vazedilen İlke Metodu).....	211
6-2. Tümevarımcı Bilimlerin Metodolojisi (Bilimsel Metod).....	216
› İkinci Bölüm: İslamî İlimlerin Metodolojisine Bir Bakış.....	225
1. İslamî İlimlerde Metodların Çeşitliliği.....	226
2. İslamî İlimlerde Araştırmanın Genel Metodları.....	227
2-1. Akılcı Metod.....	228
2-2. Nakilci Metod.....	229
2-3. řühüd Metodu.....	230
3. İslamî İlimlerin Her Birinin Kendine Has Metodları.....	231
3-1. İslam Felsefesinin Metodolojisi.....	231
3-2. Kelam İlminin Metodolojisi.....	235
3-3. Fıkıh Usulünün Metodolojisi.....	243
3-4. Hadis İlimlerinin Metodolojisi.....	245
3-5. Kur'an Tefsirinin Metodolojisi.....	254
› Üçüncü Bölüm: Kur'an İlimlerinde Metodolojinin Zarureti.....	269
1. Kur'an İlimlerinin Birkaç Kökenli Oluşu ve Metodların Çeşitliliği.....	270
2. Kur'an İlimlerinin Araçsal Rolü.....	272
› Dördüncü Bölüm: İlmî Araştırmaların Metodolojisinde Kur'an İlimlerinin Metodolojisinin Yeri.....	273
1. Din İçi Metodlar.....	274
2. Din Dışı Metodlar.....	276
2-1. Analitik-Mantıksal Yaklaşım.....	276
2-2. Tarihsel Mütalaalar.....	277
2-3. Mukayeseli Mütalaalar (Comparative Studies).....	277
2-4. Fenomenolojik Din Mütalaaları.....	278
2-5. Deneysel Din Mütalaaları.....	278



3. Dinî Mütalaalarda Sentez Metodu (Disiplinler Arası Çalışmalar).....279

› Beşinci Bölüm: Kur'an İlimlerinde Bilimsel Metodların

**Kullanımı**.....283

1. Metodolojik Tekelcilikten Kaçınma.....284

2. Kur'an İlimlerinde Sentezci Araştırma Metodu.....284

3. Kur'an İlimlerinde Matematik Bilimler Metodunun Kullanımı ....286

3-1. Kur'an'ın Matematiksel Yapısı.....286

3-2. Kur'an'ın Sayısal Mucizesi.....288

3-3. Kur'an İlimlerinde Bilgisayarın Kullanımı.....288

3-4. Mukataa Harflerinin Surenin Metniyle İlişkisini Tespitte  
Matematik Bilimlerin ve İstatistik Metodlarının Kullanılması.....289

3-5. Kur'an Ayetlerinin Gelişim Seyrini İncelemede Matematik  
Metodunun Kullanılması .....290

4. Kur'an İlimlerinde Duyusal ve Deneysel Metodun Kullanımı.....293

4-1. Kur'an Mütalaalarında Duyusal ve Deneysel Metodun  
Kullanılma Biçimi Konusundaki Görüşler.....294

4-2. Kur'an'ın Bilimsel Tefsiri.....298

4-3. Kur'an'ın Bilimsel Tefsirlerinin Metodolojisi .....299

5. Kur'an İlimlerinde Tarihsel Metodun Kullanımı .....310

5-1. Tarih Biliminde Araştırma Metodu .....310

5-2. Dinî Araştırmalar ve Kur'an Çalışmalarında Tarihsel  
Mütalaaya İhtiyacın Gereççeleri.....312

6. Kur'an İlimlerinde Fıkıh Usülü İlmindeki Metodun Kullanımı .....317

6-1. Kur'an İlimlerinde Fıkıh Usülü İlminin Metodlarından  
Yararlanma Tarzı.....318

7. Kur'an İlimlerinde Kelam İlmindeki Metodların Kullanımı.....329

7-1. Kur'an İlimlerinde Kelam İlmindeki Metodlardan İstifade  
Tarzı.....332

8. Kur'an İlimlerinde Hadis İlimlerindeki Metodun Kullanımı.....337

8-1. Tefsir Rivayetlerini Tenkit ve Tahkikte Hadis İlimleri  
Metodunun Kullanımı .....339

8-2. Esbab-ı Nüzulle İlgili Rivayetleri Tenkit ve Tahkikte Hadis İlimleri Metodunun Kullanımı.....	342
9. Kur'an İlimlerinde Rical İlmî Metodunun Kullanımı.....	344
9-1. Kur'an İlimlerinde Rical İlmine Duyulan İhtiyacın Boyutu.....	345
9-2. Kur'an İlimlerinde Rical İlmî Metodundan Yararlanma Tarzı.....	347
10. Kur'an İlimlerinde Edebî İlimler Metodunun Kullanımı .....	358
10-1. Kur'an Tefsirinde Lugat İlminin Kullanımı.....	361
10-2. Kur'an Tefsirinde Tasrif İlminin Kullanımı .....	363
10-3. Kur'an Tefsirinde Nahiv İlminin Kullanımı.....	363
10-4. Kur'an Tefsirinde Belağat İlminin Kullanımı.....	364
10-5. Kur'an Estetik Yönleri.....	367
10-6. Kur'an'ın Edebî Cevheri.....	378
11. Kur'an İlimlerinde Edebî Tenkit Yönteminin Kullanımı.....	384
11-1. Edebî Tenkit.....	385
11-1. Edebî Tenkidin Metodu.....	385
11-3. Kur'an Mütalaalarında Edebî Tenkit Metodunun Kullanılması .....	387
12. Kur'an İlimlerinde Linguistik Metodların Kullanımı .....	391
12-1. Tecvid İlminde Linguistik Bilimi Metodlarının Kullanımı.....	393
12-2. Tefsirde Linguistik Metodların Kullanımı.....	397
12-3. Kur'an İlimlerinde Linguistik Metodların Kullanımı.....	399
12-4. Tefsirde Semantik Bilimi Metodlarının Kullanımı .....	407
<b>› Altıncı Bölüm: Ayetleri Anlama ve Tefsir Yöntemini ve Meselelerini Ortaya Koyma ve Açıklamada Kur'an'ın Metodu.....</b>	<b>413</b>
1. Konuların Açıklanmasında Çeşitlilik.....	414
2. Kur'an'daki Bilgiler Arasında İhtilaf Olmaması .....	415
3. Kur'an Dilinin Mantığı (Kur'an Dilinin Metodolojisi).....	417
4. Kur'an'ın Hedefleri ve Lingual Üslubu .....	421
4-1. Mekki ve Medenî Ayetleri Ayırt Etmede Kur'an'ın Lingual Üslubunun İşlevi.....	422
4-2. Harf ve Kelimelerin Kullanımında Kur'an'ın Lingual Üslubunun İşlevi.....	423



4-3. Edebî Türlerin Kullanımında Kur'an'ın Lingual Üslubunun İşlevi.....	423
4-4. Kur'an'ın Tarz ve Üslubunun Şifahi Oluşu .....	425
5. Kur'an'ın Mesajı İletme Tarzları.....	428
5-1. Kur'an'ın Meselleri.....	428
5-2. Kur'an'daki Yeminler.....	429
5-3. Kur'an'ın Hitapları.....	432
5-4. Tefekküre Davet.....	433
5-5. Burhan ve Cedel.....	434
5-6. İcaz ve İtnab.....	436
5-7. Tarih ve Kıssalardan Yararlanma .....	439
5-8. Kur'an'da Tekrar .....	440
6. Kur'an Dilinin Sembolik ve Simgesel Oluşu.....	442
7. Kur'an'ın Dilini Keşfetme Metodu.....	445
Sonuç .....	447

› Yedinci Bölüm: Kur'an İlimlerinin Metodolojisi İçin Model

Önerisi.....	449
1. Kur'an İlimlerinde Nakil Metodu.....	450
1-1. Kur'an İlimlerinde Nakil Metodunun Kriter ve Kuralları.....	451
2. Kur'an İlimlerinde Akli Metod.....	453
2-1. Kalam Bahisleri.....	453
2-2. Kur'an'ın Dili.....	454
2-3. Tefsir ve Kur'anoloji Konuları.....	454
2-4. Felsefi Konular.....	456
2-5. Tefsirin Kuralları .....	457
3. Kur'an İlimlerinde Lingual Tahlil Metodu.....	460
3-1. Kur'an'ın Dilini Tanımının Zarureti.....	463
3-2. Kur'an İlimleri Bahislerinin Linguistikle Bağı.....	463

Kaynaklar .....	471
-----------------	-----